

prof. dr hab. Jacek Woźny
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz

Wielokulturowa archeologia regionu kujawsko-pomorskiego jako źródło lokalnych tożsamości

Współczesna archeologia nie tylko odpowiada na pytania o to, co naprawdę wydarzyło się w przeszłości, ale coraz częściej inspiruje do zastanowienia, jaka jest dzisiejsza ranga tych wydarzeń, jak można je interpretować i wykorzystywać dla budowania i wzmacniania oczekiwanych relacji społecznych. Przeszłość jest miejscem z którego pochodzimy, jak stwierdzili Colin Renfrew i Paul Bahn za Davidem Lowenthalem (1985) w swojej książce *Archeologia. Teorie. Metody. Praktyka* (2002).

Wszyscy mamy naszą własną, indywidualną przeszłość genealogiczną. W szerszej perspektywie, zbiorowe dziedzictwo kulturowe zakorzenione jest w odleglejszej przeszłości, tam skąd bierze swój początek nasz język, nasza wiara, nasze zwyczaje. Archeologia odgrywa ważną rolę w kreowaniu tożsamości narodowej, szczególnie symbole niedawno powstałych państw zapożyczone bywają od zabytków uznawanych jako charakterystyczne dla jakiegoś specjalnego wczesnego, złotego wieku w ich przeszłości.

To, co ważne dla tożsamości narodowej, ma swoje odpowiedniki na poziomie tożsamości regionów, współtworzących narodową jedność. W wypadku województwa kujawsko-pomorskiego dysponujemy udokumentowaną bazą źródłową 46 tysięcy zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych, które reprezentują prawie wszystkie wpływy kulturowe obecne na ziemiach polskich od końca epoki lodowcowej. Z drugiej strony, tylko niewielka ich część, ze względu na wyjątkową wartość, weszła do kanonu lokalnej tożsamości poszczególnych regionów województwa kujawsko-pomorskiego, obejmujących w ujęciu etnicznym Krajniaków, Borowiaków, Kociewiaków, Chełminiaków, Dobrzyńniaków, Kujawiaków i Pałuczan. W każdym z tych regionów województwa kujawsko-pomorskiego wskazać można stanowiska archeologiczne, wokół których budowana jest tożsamość lokalnych wspólnot społecznych. Są to obiekty tak znane, jak Biskupin na Pałukach, Wyrzysk-Osiek na Krajnie, Kałdus na ziemi chełmińskiej, Krusza Zamkowa i Wietrzychowice na Kujawach czy Starorypin na ziemi Dobrzyńskiej. Wydobyte z nich zabytki przyczyniły się do rozwoju dyscypliny naukowej archeologii. Ich wkład w budowanie kujawsko-pomorskiej tożsamości regionalnej jest godny najwyższej uwagi, szczególnie w kontekście archeologii tożsamości.